

ΤΗΛΕΜΑΧΕΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑ 4η: α 174-360

ΧΡΟΝΟΣ: 1η μέρα της Οδύσσειας – 10ος χρόνος περιπλανήσεων του Οδυσσέα

ΤΟΠΟΣ: Ιθάκη (παλάτι)

ΠΡΟΣΩΠΑ: Αθηνά-Μέντης, Τηλέμαχος, μνηστήρες

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ: Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος

Ένθετη αφήγηση: στ. 208-213 → Επιβράδυνση

ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ

Είναι μια τεχνική της αφήγησης, κατά την οποία διακόπτεται η ροή των γεγονότων με την παρεμβολή στοιχείων που φαινομενικά είναι άσχετα προς την ιστορία. Στην ενότητα αυτή α) την παρέκβαση με την αναφορά στον Λαέρτη, που γίνεται για να δείξει ο Μέντης το πόσο φίλος ήταν με τον Οδυσσέα (στ. 207-211) β) την παρέκβαση με την περιγραφή του Οδυσσέα και με την αναφορά στον Ορέστη (στ. 284-293 και στ. 331-333). Και οι δύο παρεκβάσεις γίνονται για να λειτουργήσουν ως παραδείγματα προς μίμηση, τόσο ο Οδυσσέας, όσο και ο Ορέστης για τον Τηλέμαχο.

Πλαστή αφήγηση: στ.198-207

ΕΠΙΚΗ- ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΙΡΩΝΕΙΑ

α) Ο Τηλέμαχος αγνοεί το ότι συνομιλεί με την Αθηνά, ενώ εμείς το γνωρίζουμε. Την αποκαλεί "ξένο" (176, 237, 341)

β) Ο Τηλέμαχος νομίζει ότι ο πατέρας του δε ζει (179-181), ενώ εμείς γνωρίζουμε ότι είναι ζωντανός.

Αναχρονισμός: στ. 203-204

Τυπικό θέμα-μοτίβο: ερωτήματα στ.189-194

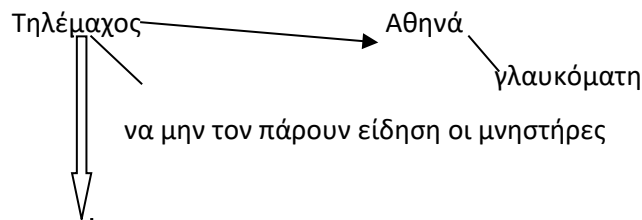
Επιφάνεια της Αθηνάς: στ.354-355

Ηρωικό ιδανικό στ.261-266 ≠ Ειρηνικό ιδανικό στ. 241-242

Υστεροφημία είναι η καλή φήμη που έχει κάποιος μετά τον θάνατό του (στ. 262-266, στ. 331-335). Οι αρχαίοι Έλληνες έδιναν πολύ μεγάλη σημασία στην υστεροφημία.

Αντιθέσεις: 1) Αισιοδοξία της θεάς – Απαισιοδοξία του Τηλέμαχου 2) Γνώση της θεάς – Άγνοια του Τηλέμαχου 3) Μεταπολεμικές αντιλήψεις για το θάνατο – Ηρωικές αντιλήψεις για το θάνατο

Ο Τηλέμαχος εξηγεί την κατάσταση του παλατιού και ζητεί πληροφορίες (α 174-196)

μέλημα μνηστήρων: εύκολο ρωτά ποιος είναι, από πού, με ποιο καράβι
κιθάρα, τραγούδι φίλος πατρικός
ατιμώρητοι ρημάζουν ξένα αγαθά

για τον Οδυσσέα

Αν γύριζε
στην Ιθάκη,
οι μνηστήρες
θα εύχονταν
να γλίτωναν
το θάνατο

Τα λευκά του οστά κάπου αφημένα στη
στεριά τα σάπισε η νεροποντή. Ή τα
παρασύρει το κύμα. Αφανίστηκε με
άσχημο θάνατο -> καμία παρηγοριά,
καμία ελπίδα στους δικούς του.

Του γυρισμού η μέρα χάθηκε και πάει.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Τι πιστεύει ο Τηλέμαχος για τον πατέρα του;

Η Αθηνά-Μέντης παρουσιάζεται σαν φίλος πατρικός (α 197-232)

Αθηνά απαντά — με καράβι & συντρόφους
Μέντης — ανταλλάζει σίδηρο με χαλκό
— αμοιβαίοι φίλοι με Οδυσσέα

Λαέρτης — γέρος
— μόνος στα κτήματά του
— βαρύς από τα βάσανα

ρωτά Τηλέμαχο
αν γιος Οδυσσέα

MANTEIA

Φήμη: κιάλας στην πόλη. Οι
θεοί του φράζουν το δρόμο.
**Δεν πέθανε. Δεν το σκέπασε το
χώμα. ΖΩΝΤΑΝΟΣ**

Ο Οδυσσέας δεν θα μείνει πολύ καιρό
μακριά από την πατρίδα του. Θα βρει
τρόπο να γυρίσει. **ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΟΣ**

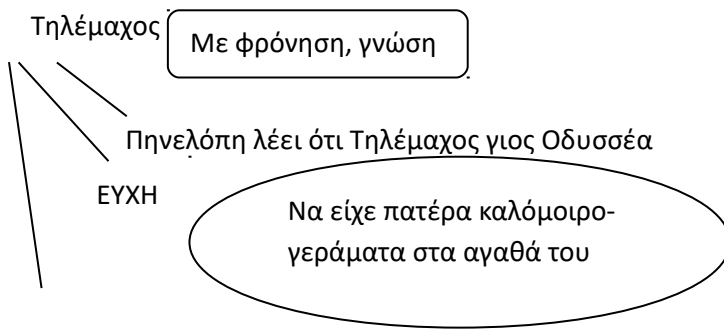
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

1. Πώς συστήνεται η Αθηνά;
2. Τι ισχυρίζεται η Αθηνά για τον Οδυσσέα;
3. Τέλος, η Αθηνά τι ρωτάει τον Τηλέμαχο;

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

Ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας ή ανθρωποκεντρισμός ονομάζεται η αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι το κέντρο του κόσμου. Η σωτηρία και η καταστροφή οφείλονται αποκλειστικά και μόνο στον ίδιο τον άνθρωπο. Στην ενότητά μας, ο ανθρωποκεντρισμός φαίνεται από την πεποίθηση της Αθηνάς ότι ο Οδυσσέας θα τα καταφέρει χάρη στην ευστροφία του (στ. 226-228).

Η απάντηση του Τηλέμαχου (α 236-244)

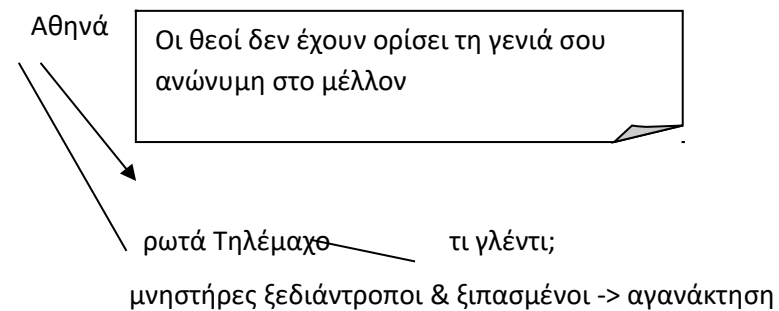
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο πατέρας του ο πιο δυστυχισμένος του κόσμου

ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Τι λέει ο Τηλέμαχος για τον πατέρα του; Τι θα επιθυμούσε για τον πατέρα του;

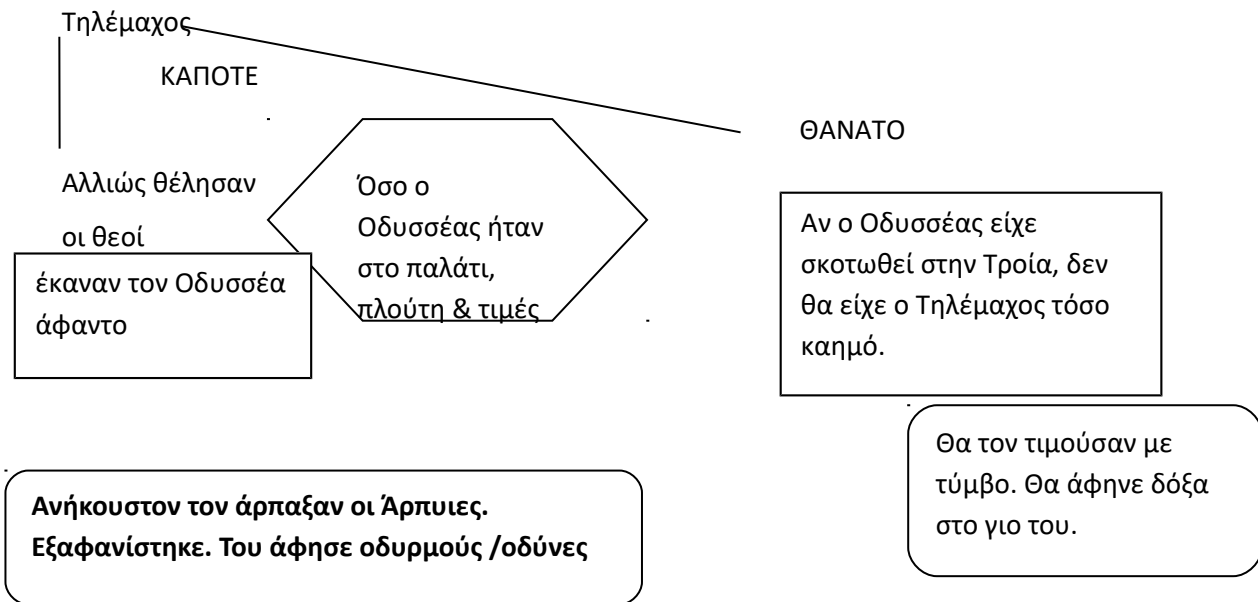
Η Αθηνά ζητεί πρόσθετες εξηγήσεις (α 246-255)

ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Τι προβλέπει η Αθηνά για την οικογένεια του Τηλέμαχου;

Ο Τηλέμαχος εκθέτει τα προβλήματά του (α 256-279)

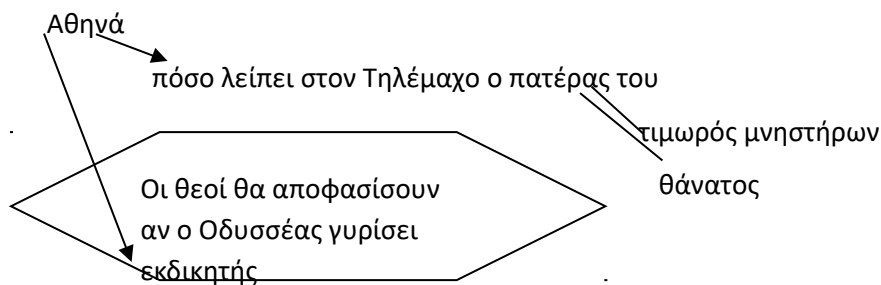
οι θεοί πρόσθετα, μεγάλα βάρη
Πηνελόπη δεν δίνει τέλος

μνηστήρες
μαδούν το σπιτικό του
Σε λίγο θα κατασπαράξουν και Τηλέμαχο

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

1. Σε αυτούς τους στίχους τι πιστεύει ο Τηλέμαχος για το αν ο πατέρας του ζει;
2. Γιατί θα προτιμούσε ο πατέρας του να είχε πεθάνει στην Τροία;
3. Ποια πρόσθετα βάρη του φόρτωσαν οι θεοί;

Η Αθηνά ενθαρρύνει και συμβουλεύει τον Τηλέμαχο (α 280-339)

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

- συνέλευση Αχαιών
- Πηνελόπη να την προικίσει ο πατέρας της
- με καράβι να πάει να μάθει νέα για τον πατέρα του, αν ζει, υπομονή, αν όχι, ταφή
- Πύλο- Νέστορα Σπάρτη – Μενέλαο
- να διώξει μνηστήρες

Αν ακούσει ότι ο πατέρας του ζει, υπομονή για αυτόν τον χρόνο.

Αν μάθει ότι πέθανε, υψώνει τύμβο & τιμές προς νεκρό. Πάντρεψε Πηνελόπη.

Να σκοτώσει μνηστήρες

Όπως ο Ορέστης τον Αίγισθο

Να μη φέρεται σαν παιδί. Δεν είναι πια παιδαρέλι. Να δείξει πως είναι παλληκάρι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

1. Τι αποφασίζουν οι θεοί για Οδυσσέα;
2. Ποιες συμβουλές δίνει η Αθηνά στον Τηλέμαχο;
3. Τι να κάνει με τους μνηστήρες;

Νεκρικές τιμές

στην ομηρική εποχή, οι συγγενείς ή οι συμπολεμιστές του νεκρού, αρχικά τον έλουζαν και τον άλειφαν με αρωματικά έλαια. Στη συνέχεια, θρηνούσαν και, αφού έκαιγαν το σώμα του νεκρού, τοποθετούσαν τα οστά του σε ειδική θήκη. Τέλος, συγκέντρωναν χώμα πάνω από την πυρά και στην κορυφή του τοποθετούσαν στήλη (επιτύμβια στήλη)

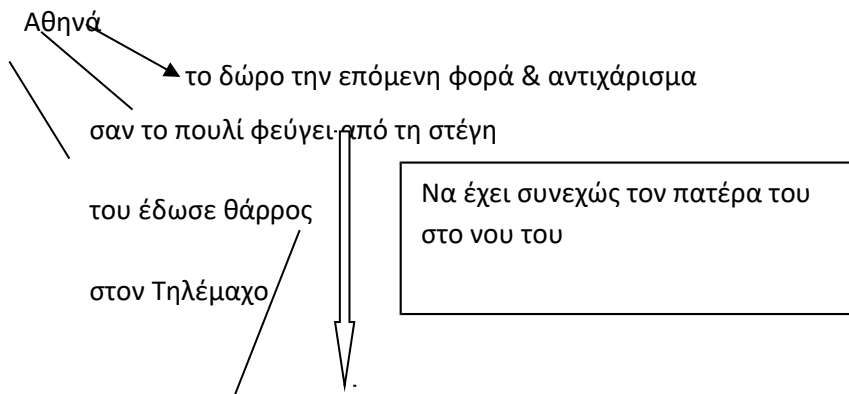
Ο Τηλέμαχος προτείνει λουτρό και δώρο στον ξένο (340-347)

Τηλέμαχος

δεν λησμονεί συμβουλές Αθηνάς

θέλει να του προσφέρει λουτρό & δώρο-θυμητάρι

Η Αθηνά αρνείται το δώρο και εξαφανίζεται με θαυμαστό τρόπο (348-360)

κινείται σαν θεός ένιωσε πως θεός ήταν ο ξένος

προς μνηστήρες

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

1. Πώς έφυγε η θεά Αθηνά;
2. Πώς νιώθει ο Τηλέμαχος μετά την αποκάλυψη της θεάς;

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΘΕΩΝ

Όταν οι θεοί εμφανίζονται και αποκαλύπτουν την ταυτότητά τους μπροστά στους ανθρώπους. Στην ενότητά μας, η Αθηνά αποκαλύφθηκε στον Τηλέμαχο, αφού έφυγε από το παλάτι με θαυμαστό τρόπο.

ΠΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

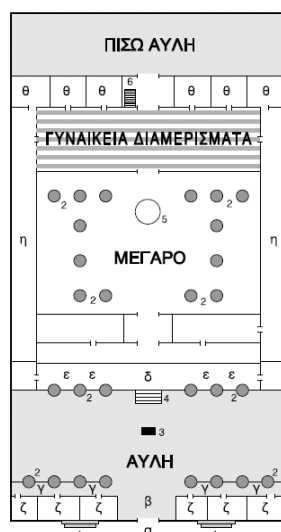
- α) Οι πόθοι του Τηλέμαχου (α 181-183) προοικονομούν την επιστροφή του Οδυσσέα.
- β) Η μαντεία της Αθηνάς-Μέντη (α 217-228) προοικονομεί την επιστροφή του Οδυσσέα.
- γ) Η ευχή της Αθηνάς-Μέντη (α 294) προοικονομεί την επιστροφή του Οδυσσέα.
- δ) Το σχέδιο δράσης της Αθηνάς (α 300-330) προοικονομεί τις επόμενες κινήσεις του Τηλέμαχου.
- ε) Το γεγονός ότι ο Τηλέμαχος αντιλήφθηκε τη θεϊκή φύση του ξένου και το ότι έχει πλέον πάρει θάρρος (α 360) προοικονομεί τη μεταστροφή στη συμπεριφορά του.

ΤΥΠΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

- γλαυκόματη Αθηνά (α 174) : τυπικό επίθετο
- ανταποκρίθηκε, τα μάτια λάμποντας αμέσως η θεά Αθηνά (α 197) : τυπική έκφραση
- του εμπειροπόλεμου Αγχιάλου (α 199) : τυπικό επίθετο

τους θαλασσινούς Ταφίους (α 200) : τυπικό επίθετο
το δασωμένο Νήιο (α 206) : τυπικό επίθετο
τον ανδρείο Λαέρτη (α 208) : τυπικό επίθετο
ο θείος Οδυσσέας (α 217) : τυπικό επίθετο
μα τώρα απάντησε στο ερώτημά μου και μίλησέ μου ειλικρινά (α 229) : τυπική έκφραση
τότε η θεά Αθηνά, τα μάτια λάμποντας, ανταποκρίθηκε (α 246) : τυπική έκφραση
της αποκρίθηκε ο Τηλέμαχος, φρόνιμος πάντα και με γνώση (α 256) : τυπική έκφραση
δασωμένη Ζάκυνθο (α 273) : τυπικό επίθετο
του αντιμίλησε με πάθος η Αθηνά Παλλάδα (α 280) : τυπική έκφραση
αναίσχυντους μνηστήρες (α 283) : τυπικό επίθετο
τους τίμιους Αχαιούς (α 301) : τυπικό επίθετο
σεβάσμιο Νέστορα (α 315) : τυπικό επίθετο
ξανθό Μενέλαο (α 316) : τυπικό επίθετο
θείος Ορέστης (α 332) : τυπικό επίθετο
τον δόλιο Αίγισθο (α 333) : τυπικό επίθετο
του ξακουστού πατέρα του (α 333) : τυπικό επίθετο
αμέσως η Αθηνά, τα μάτια λάμποντας, του απάντησε (α 354) : τυπική έκφραση
ισόθεος άντρας (α 360) : τυπικό επίθετο

ΤΟ ΟΜΗΡΙΚΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ

σημείο όρος

- α.β. εξώθυρα
- γ. στοά (αυλής)
- δ. πρόθυρο (μεγάρου)
- ε. στοά (μεγάρου)
- ζ. παχνί
- η. διάδρομος
- θ. θάλαμος
- 1. πέτρες λαξευτές
- 2. κολόνες
- 3. βωμός του Δία
- 4. σκάλες
- 5. εστία
- 6. σκάλα εσωτερική

Με τη διαγράμμιση δηλώνονται οι χώροι του επάνω ορόφου, οι οποίοι κανονικά δε θα εμφανίζονταν σε μια κάτοψη.

(Το διάγραμμα βασίζεται στο σχέδιο που παράθεσε ο W. W. Merry στη σ. ΙΧ του 1ου τόμου της έκδοσης του *Homer Odyssey*)